

Dejiny slovenského múzejníctva (MUI_336)

8. prednáška

-

Slovenské múzejníctvo na prelome 20. a 21. storočia

Mgr. Martin Vitko

Filozofická fakulta Masarykovej univerzity

Slovenské múzejníctvo na prelome 20. a 21. storočia

Vyhlásenie pracovníkov múzeí

- stretnutie pracovníkov múzeí 17. 12. 1989 v Banskej Bystrici
- potrebné urýchlene riešiť postavenie múzeí vo vedeckom, kultúrnom a spoločenskom živote
- na realizáciu úloh zvolený 13-členný **Koordinačný výbor pracovníkov slovenských múzeí**
- mal vypracovať informatívny materiál o stave v slovenskom múzejníctve pre vládu SSR a na rokovanie so štátnymi orgánmi

Slovenské múzejníctvo na prelome 20. a 21. storočia

Akčný program slovenských múzeí

- **Negatíva:** vplyv deformácií na múzejníctvo; múzeá nástrojom politickej propagandy
- **Pozitíva:** relatívne pevná ekonomická základňa; postupné obsadzovanie kvalitnými, najmä vysokoškolsky kvalifikovanými pracovníkmi; prechod z amatérskej na profesionálnu úroveň
- **Úlohy:** venovať mimoriadnu pozornosť zahraničným návštevníkom; zlepšiť medzinárodné väzby (ICOM); budovať novú štruktúru múzejníctva

Slovenské múzejníctvo na prelome 20. a 21. storočia

Obnovenie múzejného zväzu

- **Zväz múzeí a múzejných a pracovníkov na Slovensku** – dobrovoľná organizácia združujúca inštitucionálnych členov, ako aj odborných pracovníkov múzeí
- **Poslanie:** napomáhať rozvoju múzejníctva na Slovensku a všestranne hájiť tieto záujmy v rámci múzejníctva samotného, ale najmä vo vzťahu k riadiacim orgánom i príbuzným organizáciám a inštitúciám

Slovenské múzejníctvo na prelome 20. a 21. storočia

Obnovenie múzejného zväzu

- **Členstvo:** každé múzeum a každý odborník pracovník múzea, pokiaľ prijme stanovky a bude platiť stanovený členský príspevok
- **Valné zhromaždenie**
  - najvyšší orgán
  - zvoláva sa raz za tri roky
  - volí 13-členné predsedníctvo s priamou voľbou predsedu, dvoch podpredsedov, tajomníka a hospodára
- **odborné sekcie**

Slovenské múzejníctvo na prelome 20. a 21. storočia

Posúdenie legislatívnych opatrení

- potreba nových legislatívnych opatrení
  - jednoznačne vymedziť pojem múzea
  - odlíšiť pojem múzejné zariadenie
  - odlíšiť múzejné inštitúcie ako štátny majetok, a tie v starostlivosti spoločenských organizácií, cirkvi, podnikov apod.
  - vymedziť zásady a predpoklady na zriaďovanie nových múzeí
  - jednoznačne charakterizovať profil múzejnej profesie
  - vymedziť úlohu, ale aj špecifické znaky vedeckej a kultúrno-výchovnej práce v múzeách
  - vymedziť zásady organizácie a riadenia múzeí
  - prijať opatrenia na zavádzanie novej organizačnej štruktúry

Slovenské múzejníctvo na prelome 20. a 21. storočia

Smernice k reštaurátorským prácam

- na zabezpečenie jednotného postupu pri vykonávaní reštaurátorských prác
- **Zákon o Komore reštaurátorov a o výkone reštaurátorskej činnosti jej členov (1994)**
  - kvalifikovaná starostlivosť o kultúrne dedičstvo a zastupovanie reštaurátorského stavu
  - ochrana záujmov a stavovskej cti reštaurátorov
  - úprava podmienok na výkon reštaurátorskej činnosti členov Komory

Slovenské múzejníctvo na prelome 20. a 21. storočia

Prehlásenie k stavu spoločnosti a múzejníctva v ČSFR

- stretnutie riaditeľov **Národného muzea, Moravského zemského muzea, Slovenského národného múzea a Slezského muzea**
- Brno (1991)
- diskusia k aktuálnym otázkam vývoja spoločnosti, najmä základným problémom múzejníctva -> **Prehlásenie**
  - význam múzeí v rámci spoločnosti
  - za existenciu spoločného štátu Čechov a Slovákov
  - múzejníctvo ako jedna z najdôležitejších častí vedeckého a kultúrneho života vyžaduje pomoc a podporu štátu

Slovenské múzejníctvo na prelome 20. a 21. storočia

Obnovenie Muzeálnej slovenskej spoločnosti

- pri príležitosti 100. výročia jej vzniku
- sídlom Martin
- nielen profesionálni múzejníci, ale všetci, ktorí majú záujem podieľať sa na vlastivednej práci
- podpora zberateľstva
- sekcie, ktoré by boli garantované špičkovými odborníkmi v danej oblasti

Slovenské múzejníctvo na prelome 20. a 21. storočia

- po zrušení národných výborov v roku 1990 prešli múzeá na Slovensku od 1. januára 1991 pod **pôsobnosť slovenského Ministerstva kultúry**
- vznik nových múzeí:
  - **Múzeum polície** (Bratislava)
  - **Mestské múzeum v Rajci**
  - **Plynárenské múzeum** (Bratislava)
  - **Hontianske múzeum (Šahy)**

Slovenské múzejníctvo na prelome 20. a 21. storočia

System riadenia múzeí a vznik regionálnych kultúrnych centier

- **regionálne kultúrne centrá** – základné zložky transformačného procesu v rezorte kultúry
- do nich integrované všetky múzeá na Slovensku s výnimkou SNM a STM v Košiciach
- všetky slovenské múzeá stratili právnu subjektivitu
- v súvislosti s novými trendmi na ministerstve kultúry po voľbách – likvidovanie regionálnych kultúrnych centier (1999)

Slovenské múzejníctvo na prelome 20. a 21. storočia

Návrh hlavných téz koncepcie rozvoja múzeí na Slovensku na obdobie po roku 1998

- Zväz a Slovenské národné múzeum – Národné múzejné centrum
- zamerať sa na prehodnotenie základnej orientácie činnosti jednotlivých múzeí a na stanovenie dlhodobého zamerania ich práce s dôrazom na osobitosť jednotlivých inštitúcií
  - iniciovať, usmerňovať a koordinovať proces rozvoja špecializácie múzeí
  - zabezpečiť katalogizáciu nových prírastkov zbierkových predmetov v plnom rozsahu s využitím výpočtovej techniky
  - rozpracovať systém kategorizácie zbierkových predmetov
  - prispôbiť organizačnú štruktúru riadiaceho mechanizmu v štátnych múzeách a vytvárať predpoklady pre vzájomnú prepojitelnosť práce štátnych a neštátnych múzeí

Slovenské múzejníctvo na prelome 20. a 21. storočia

Zákon č. 115/1998 o múzeách a galériách a o ochrane predmetov múzejnej a galerijnej hodnoty

- múzeum: „špecializovaná právnická osoba alebo špecializovaný organizačný útvar právnickej osoby, ktorý na základe prieskumu a vedeckého výskumu zhromažďuje, vedeckými metódami zhodnocuje a odborne spravuje zbierkové predmety. Tie sprístupňuje verejnosti a využíva vo verejnom záujme.“
  - zbierkový predmet; „Komisia na tvorbu zbierok“
  - evidencia, vyradovanie a ochrany zbierkových predmetov
  - Slovenské národné múzeum a Slovenská národná galéria – metodické centrá pre oblasť múzejnej a galerijnej činnosti
  - práva a povinnosti zriaďovateľov
  - sieť múzeí
  - vývoz a s tým spojené sankcie

Slovenské múzejníctvo na prelome 20. a 21. storočia

Sieť múzeí v novom systéme verejnej správy

- **vertikálna rovina** (profilácia) <-> **horizontálna rovina** (územná pôsobnosť)
- povinnosť evidencie v **Registri múzeí vedenom MK SR**
- podľa územnej pôsobnosti: **celoštátne, regionálne a miestne**
- podľa obsahového zamerania: **múzeá s komplexnou dokumentáciou a špecializované**
- od r. 2004 prešli múzeá zo zriaďovateľskej pôsobnosti miestnej štátnej správy (krajských úradov) do pôsobnosti samosprávnych krajov

Slovenské múzejníctvo na prelome 20. a 21. storočia

Stav múzeí na Slovensku

- stav v r. 2002: **81 múzeí**
  - 34 štátnych (21 Ministerstvo kultúry SR, 13 iné rezorty)
  - 37 samosprávny kraj
  - 5 obec; 5 iné

  - 43 múzeí so všeobecnou pôsobnosťou
  - 38 špecializovaných
- **problémy:** nedostatočné finančné zabezpečenie; absencia systematickej a cieľavedomej akvizičnej činnosti; nevyhovujúce depozitáre, technický stav budov, zastaralé expozície; redukcia služieb pre verejnosť